

OBRAZI

dragi mladi literati

Pred vami je prva številka literarne priloge OBRAZI, ki bo odslej izhajala kot stalna priloga KATEDRE. Kaj ji naj zapišemo na pot, kaj naj sporočimo vsem, ki jo boste brali?

Odkrito moramo zapisati, da je ne želimo ocenjevati ne po vsebini ne po obliki. Imate jo pred seboj, v rokah in mnenje o njej prepuščamo vsakomur, ki bo voljan razmisliti tako o vsebini kot tudi o obliki. Želimo le, da bi ne umrla že po prvem izidu, da bi našla pot do vaših src in da bi jo sprejeli kot komaj rojenega brata ali sestrico, ki potrebuje veliko pomoči, predvsem pa volje, da ga pripravimo na samostojnost.

Kar vam moramo sporočiti, je predvsem, da je priloga VAŠE literarno glasilo, namenjeno je vam. Vi, študentje in srednješolci, mladi literati, pa boste v njej objavljali svoje prispevke. Prepričani smo, da je med vami mnogo dobrih pesnikov in pisateljev, ki si žele objave svojih tekstov.

Prosimo vas samo, da nam pošljete svoje sestavke in obenem priložite svojo fotografijo. Pošljite več sestavkov (vsaj tri pesmi ali pa po dva prozna sestavka). Kot ste opazili, objavljamo več sestavkov istega avtorja.

Tako bo priloga zares vaša, kar je tudi cilj tega glasila. Ker pa še vedno velja, „da več glav, več sveta“, vas vabimo, da nam čimprej pošljete svoje pripombe, predloge, želje o vsebini in obliki Obrazov kakor tudi svoje vtise o prvi številki. Odkrito nam sporočite, kaj vam ugaja in kaj ne!

UREDNIŠTVO

Kar je tu zapisano, je zapisano ob misli na vas, dragi mladi prijatelji. Misel, da vas smem in lahko imenujem prijatelje, je bila zame neizčrpen vir, iz katerega sem zajemal moči, da sem izpovedal, kar čutim do vas, dragi prijatelji.

Kdorkoli bo odprl to knjigo svetlih in temnih utrinkov, naj jo odpre s spoštovanjem. Naj je ne oskrunijo prsti, ki so se umazali s podlim dejanjem, naj je ne uzro oči, ki se boje resnice.

V to knjigo sem zlil vse svoje hrepenenje, razočaranje in svetlo upanje. In kar sem spoznal, je večna resnica.

Človek je bil, je in bo vreden svojega imena in dostojanstva. Ni je sile, ki bi mu odvzela to dvoje!

Človek, plemenit in nepokvarjen, bo ostal zmerom iskalec resnične in plemenite poti, zakaj človek bo ostal še vedno CLOVEK!

1.
Ljubljana se je kopala v luči barvnih napisov. Neonska svetloba ulic in razsvetljene, okusno aranžirane izložbe so mestu pričarale skrivnostni pridih tople aprilske noči. Na ulicah je vladal živahen vrvež, reka ljudi se je brez povelja pomikala v obe strani, se večala in manjšala.

Toplota pomladne noči je privabila na ulice sprehajalce, ki so posedali v parkih ali uživali v počasni hoji in opazovanju nočnih utrinkov mesta. Kamorkoli je segel pogled, vsepovsod so se mu kazala zgodnja znamenja pomladi, ki je zajela deželo.

Potopil sem se v tok vrveže množice in postal njen neznavni, a vendar živi delček. Mehanično sem premikal noge in se izogibal prav tako hitečim mimoidočim. Tretji dan je mineval, kar sem po osemmesočnem življenju in študiju v tujini ponovno stopal po tleh že tolikokrat prehojenih kamnitih pločnikih, slišal domačo govorico, smeh domačih ljudi in zrl v neznane, a vendar domače obraze. Napolnjevalo me je neko notranje zadovoljstvo, ki ga le težko natanko določimo, a ga toliko bolj občutimo. Morda je ta občutek sreče povečala misel na moje dekle Ireno in na Anito, mojo dolgoletno prijateljico. Čeprav sem bil doma že tretji dan, je zaradi preobitice dela še nisem videl. Ta večer sem si zaželel srečanja z njo, sama še me ni poiskala in odločil sem se, da jo obiščem. Ob prehodu sem naletel na Igorja. Rdeča luč na semaforu je zaustavila hiteči tok in pogledi pešcev so bili uprti v stekleno barvno oko.

— Zdravo! sem se ga razveselil.

— Kam? me je po pozdravu vprašal.

— K Aniti, sem odvrnil. — Odkar sem se vrnil, je še nisem videl, sem mirno nadaljeval.

Igor je počasi prikimal. Zdelo se mi je, da se je ob mojih besedah zdrznil, a v slepeči svetlobi nisem mogel natanko razbrati izraza na njegovem licu. Molčal je.

Rdeča svetloba je ugasnila, prikazala se je zelena. Na drugi strani sva se ustavila.

— Prideš v Crnega?

— Seveda. Z Anito. Pa ti? sem ga vprašal.

— Ravno tja sem namenjen, je hitro odvrnil.

— O.K., fant, sem mu pomahal v slovo in odhitela sva v noč.

mi, otroci atomskega veka

leon senger

/roman/

2.
Stal sem pred Anitinim stanovanjem. Nisem premišljeval, ali jo najdem doma ali ne. Želja po srečanju je bila močnejša kot negotovo upanje. Pozvonil sem ...

Stala je v okviru vrat. Na temnem hodniku se je usula svetloba.

Anitine modre oči so se brezizrazno zastrmele vame. Niso izražale niti začudenja niti presenečenja nad mojim prihodom. Da, to je bila Anita, mlado, sveže dekle, ki je nikoli nisem poznal popolnoma.

— Miran!

— Anita!

Le dvoje besed, dvoje vzklikov, vse drugo je bila moreča tišina.

Umaknila se je od vrat, da sem lahko vstopil. S pogledom sem preletel prostor in se spet ustavil na njenem obrazu. Doslej nepoznana utrujenost je ležala na njem.

— Vrnil sem se.

— Nisem te pričakovala, je tiho odvrnila. Ton njenih besed me je boleče udaril. Stresel sem se. — Anita, moral sem te videti ...

— Se nisi temu odrekel, ko si odšel?

Se vedno je stala negibno, ni me povabila, da sedem. Občutek neznane bojazni se je vselil vame, Anita ni trenila z očmi. Na njenih ustih ni bilo tako značilnega nasmeha.

— Miran, oprosti, toda želela bi, da bi odšel.

Opazila je moj začuden pogled, a ni spregovorila. Njene besede so me zapekle kot udarec z bičem, žgale kot ogenj. Nisem jim verjel, enostavno nisem mogel verjeti. Bile so resnične. Še ni pozabila — je vrtilo v meni.

— Le čemu si prišel? je nenadoma bruhnilo iz nje. Nisem vedel, kaj naj odgovorim.

— Anita! se je oglasilo iz sosednje sobe. Zastrmel sem se vanjo, vame pa so zrl prestrašeno njene oči.

V trenutku sem doumel. Tu nisem imel več kaj početi.

— Rekla sem ti, da bi odšel! je zavpila. — Ne glej me tako ... ne obsojaj, kriv si tudi ti. Telo ji je drgetalo v joku.

— Anita ...

— Da, je pretrgala tok mojih besed. — Kadarkoli padem, padem ob misli nate, da pozabim razočaranje, utapljam se v pohoti, da bi pozabila svojo ... ogoljufano ljubezen ...

— Tega nisem hotel! sem kriknil.

— Da, nisi želel, postelji pa se nisi odrekel in nasladi v njej ... pojdi, prosim te, pojdi ... je dejala roteče.

Solze so se svetile v očeh. Nisem več vzdržal. Obrnil sem se in stopil k vratom. Z bridkostjo sem objel poslednjič ta prostor, v katerem sem preživel nešteto lepih trenutkov. Anita je strmela nekam v kot. Ni več jokala. Prišel sem z upanjem, vračal sem se z bolečino in še bolj osamljen kot kdajkoli prej.

(Nadaljevanje na 3. strani)

LITERARNA PRILOGA

andrej jordan

darko vrabl

darka schmidt

očrnili so oblaki nad jeklenimi stenami

Očrnili so oblaki nad jeklenimi stenami
parali smokvine veje in bele cvetove
a še ostanejo oblaki sivga bremena
v črnem očesu.
Ne morem gledati tvoje krvi kako se pretaka
v bistre sokove
a ostal bi do veka smokvino drevo,
izgori bi s plojenjem med nami in drevoredom
in na kraju ostanemo le
odveč na vrzel jutranjim ognjenim zarjam
Kdor ogenj razpihuje z rokami
bo ostal kot spomin
v srcu otroka, zdaj pesem, zdaj posivel pepel,
potlačen suh zlomljeni veter
Kadar zacvete v zanosu trav nade,
v menem črnem globokem srcu klobuka
ostane ta slika pogreba črnega moža,
in še nekaj:
potop, o katerem biblije govore,
a ne ve se
kako se je začel in kdaj se bo končal
potop gorja in tegoba,
in iskreno so mislile da je prav tako,
ker v njih spi potlačen dim
črnih spoznanj
Niti sence lik tvoj se ne spominja,
a bila si vizija trenutka
v onj v vsakem cvetu
embrion najlepših barv,
vreme v purpurnem letu.
Če se legenda tvoja s toplo skozi telo razliva
in če je bog zaradi tebe obliko svojo labodu podaril
zakaj je jezero tvoje motno,
a san ti nad prepadom je stal?
Niti sence lik tvoj se ne spominja
praznino okvira je sebičnost prerastla
in še nekaj
spoznanja črnih žena

Stopala sva, ti in jaz,
mimo zorečih poljan
omahnila v vetru
valujoče klasje

S strastjo in polupom
sva te iskala ŽIVLJENJE
opajala sva se v vonju
zorečega klasja

Iskala sva te, hrepenela po tebi,
z nočjo si bežalo od naju
Življenje

Utrujena in izgubljena sva stala
Jutro je bilo temno
kakor nebo viharne dne

Pod nama je ležalo umorjeno klasje!

ANDREJ JORDAN

Ljubil sem jo kot grlico kot kačo,
kot srno z zrnem v prsih
ljubil sem jo a ona ni slutila
kot grlica kot kača kot srna

Ba! sem se noči a prislutnil sem
njenemu dolgemu pojočemu vrisku
čeprav je bila strupeno gozdno rastlinje

Jokala je na mojih rokah,
vso noč se je spreminjala v zemljo

Ljubil sem jo kot planinski sneg,
poslušal sem njen glas,
nemočen, da bi se ponovil z gromom
in ognjem

In tudi ko je prišla iz gozda,
vedel sem, da je bila — žena

zapuščam njive polne

I.
Zapuščene njive pozne jeseni, obdane s pogledi izgubljenih iluzij, težave
nerazumljivih kretanj,
polja uvelega maka, zapuščene kmetije,
uokvirjene okolice,
s strahom nerazumljive stvarnosti, pričakovanje propadanja v svetu gni-
lobe, prizme uničenje zaznavam.

Dolge so brazde, stoletnih sledi, predolge za moje začeto življenje,
premalo razuma o pojmihi puščobe sveta.
Gozdovi, njih raste prepletam, odvrčam
na pota preteklega časa.

II.
Skozi globoke kotanje izgubljenih rek močvirje mrčesa,
tisoče lačnih termitov, pokopana okostja iz vekov
minulih od bede, stotine stopinj ...
Ne razumem človeka brez pameti, drevo brez listja, pomlad brez sonca,
zimo brez snega, življenje upanja v bodočnost.

Začetek neprehojene poti, rdečo luč spoznanja, nerazumno
hudobnega zaznavam v grobih obrisih samotajitve.
Poplavo golih dreves v ritmu jesenskom krotim
Dušo, umrlega vstajenje.

III.
Kupe človeške nesnage odlagam v polja žitnih bolezni, veter odpira vrata
pogledov.

Obdaja me slika v uri brezmoči, rosa jutranje ustavljam
v pričakovanju spoznanja, kolo kolesje časa je pognalo
v brezmejen hiter tempo ... Skriti pogledi nevidnih obrazov vame
vreščijo, mokre se srage na čelu, ledenem nabirajo, blizu
je ura, ne vidim svetlobe ... v pogorišče pepelnatih čarovnic
sem padel, umazan od živalske nesnage, našel bom mir ...

objem

Objeti v meglene poti
zrli so vame,
zaviti v plašče pozabe ...
rdeči metulji.
Krike železne hladi,
v svojih so dušah
ubijali
z usti lačnih zveri.

CAS

I.
V prostor časa
minulega padel sem,
suh kot oljkova veja
v naročje
brezzobe čarovnice,
ki nosi me skozi temne
privide sedanjega časa.
Moreče me sanje obdajajo,
V krvi zeleni
simptome zaznavam.
Padam vse globlje, v čas
ko neha se dan ...

znamenje

I.
Zapiram vrata prihajanja, v svetlobi dogorele sveče.
Želje izražam s kretinami razuma.
Sekunde historije prenašajo, rdeče mreže
na morja valov.
Blede obraze v zrcalih, svoje obrise zaznavam.
Kolone vojakov preštevam, brez smisla
svobode.
Gmote ledenih gora drsijo na polja resnice.
Žejne so ptice,
v kletkah človeške laži.

II.
Sonce premika se v vetru toplote ljubezni.
Rane boleče previjam z naravo življenja.
Ujel se v ere sem nerazumljivih bogov.
V mračne podstrehe naselil sem
misli boleče ljubezni.
Rose jutranje, umivam si roke
brez dela.
Znamenja zarisa v vrhove krošnje
bi danes ...

DARKO VRABL

korenina

Pot je izprana od dežja in vetra.
Goli kamen se lesketa iz zemlje.
Spotaknila sem se ob korenino.
Tako prihuljeno je čepela na poti.
Ujel si me.
Hvala.

Tako lepo je hoditi s teboj
z roko v roki
v tvoji bližini.
Narava je brezčutna
tako neprizadeta za najino srečo.
Priznaš?
A jesen je. Kmalu bo sneg.
Pot bo zagrnjena in korenina.
Ostala na nova midva
z roko v roki
in hodila bova po snegu
z roko v roki.
Tako lepo je hoditi ob tebi
kjer koli.

trma

Nekje je razstavljeni praviljon.
Imam halucinacije?
Prav jasno slišim orgle.
Ogromno ljudi.
Odurne smrti.
Zakaj ne?
Jemljem tablete za povečano hrabrost,
tako kot
druge za povečano gotovost.
Občudujem kolega barvo sedežev
on avtomobil
tako kot vsak on
gleдам za njim.
Zakaj ne?
Sanjam o sreči kot činec ali šved.
Čudovito?
Vzamem vse kar mi svet ponudi
kakor sleherni otrok
na tej obli.
Polna trme cepetam z nogami ob tla
pred vami.
Poželjivo gledam angleško travo
in modre oči.
Lebdim sovražim in ljubim
precej stvari.
Ne vidim nikogar
ker vse že spi.

vest

Ne
ne bom jokala.
Le čemu?
Bila sem sama in ostala bom sama.
Samota me sili v studij
v pisanje pesmi
v opevanje nesreče.
Počutim se svobodno
počutim se lepo srečno.
Ustvarjena sem za delo
za dosežke
ki mi povzročijo trpljenje
ki me zasopejo
a silijo v tempo dela
v izgubljanje sil
v iskanje sreče.
Nisi opazil strahu
ki me je oddaljeval
strahu
ki me je približal
tebi.
Ne ljubezen
oprosti
bil je le strah.
Moja vest je težka
polna kladiv in žbljev
steklenih drobcev
krvi
ki jo prelivaš zaradi mene le
ti.

cvetan bauer

jadranka kromar

nemir v kraljestvu

mráz

(Basen brez osti, a zato s podukom)

Ziveli sta dve črni mravlji, prijateljici. Mogoče še živita. Kdo ve? Bili sta delavni in zelo ubogivi. Hodili sta v službo v isto podjetje, v isti prostor. Nikoli se nista sprli ali obrekovali. Ne, tega nista poznali. Bili sta res iskreni prijateljici.

V bližini pa je živila osamljena ter hudobna rjava mravlja. Njej to prijateljstvo ni ugajalo in poskušala ga je razdreti. Čakala je na priložnost, da naleti na eno izmed črnih mravelj in ji natoči grenko kapljico ljubosumnosti do druge, kajti ne smemo pozabiti, da je rjava mravlja tudi delala v podjetju, samo v drugem prostoru. Hudobno se je zasmejala, ko si je izmislila načrt, po katerem ji bo to uspelo.

Nekoč je šla druga črna mravlja k levi, da uredi opravke, seveda brez vsakršnih hudobnih namenov, ne zato, da bi komu škodovala. Ne, se predobro je poznala leva, ki ni maral čenč, še manj obrekovanja. Lev je skrbel, da sta v njegovem podjetju vladala mir in red. Znal je biti strog, a tudi prijazen. Zato so ga živali cenile in spoštovale.

Tega ni upoštevala rjava mravlja. Saj vendar ni ljubila leva, celo sovražila ga je. Sovražila je tudi njegovo administracijo. Bila je ponosna sama nase, na svoj položaj...

Se tisti hip, ko je odšla črna mravlja k levi, je prihitela k prvi in ji šepetala na uho besede, ki so črno mravljo silno prestrašile. „Zakaj pa si dobila prejšnji mesec manj plače?“

Uboga črna mravlja ni zmogla odgovora, stala je vsa prepadena in v možgane ji je šinila misel: „Saj res, zakaj sem je dobila manj?“ Popolnoma je bila pozabila na paragrafe in točke, ki določujejo osebnih dohodek. Čutila se je ogoljufano in užaljeno. „Kako si njena prijateljica le upa tako daleč?“ je pomislila. Obrnila se je k rjavi mravlji, ta pa se je zasmejala in odšla po svoji razdiralni poti. Videč, kako ji delo uspeva, je sklenila, da bo šla do kraja. Prišla je k čebeli in jo vprašala, o čem premišluje. Le-ta je bila zamišljena in mravlje niti ni opazila. Zdrznila se je, a ni odgovorila. „Kaj misliš, da ne vem,“ je hreščala rjavka, „o čem premišluješ? Premišluješ, kdo je tisti, ki razširja o tebi laži, da hodiš v času bolniškega dopusta drugam delat? Mar ni res?“ Čebela je prestrašeno prikimala, a rjava mravlja ji je že zinila ime tistega in odhitela dalje.

Tako je pošepnila zdaj enemu, zdaj drugemu in začelo so se širiti govorice, ki so z bliskovito naglico obšle vse prostore v podjetju ali kraljestvu. Rjava mravlja je zasejala nemir, škodljivost in prepir, sama pa je uživala v medsebojnem grizenju. Zdaj je zmagala ona, vsi so jo spoštovali, prihajali k njej po pomoč in nasvete...

Črni mravlji sta se sprli, sprla se je čebela z gosenco itd. Nastalo je eno samo vpitje in hrup, ki ni ponehal. Ugnedili so se dvomi, sumi, vsak je sumil nekoga, da ga je obtožil za to in ono...

Ta vihar je prišel tudi do leva. Silno se je začudil, kaj naj to pomeni. Nenadoma pa tak vihar. Že res, da samoupravljanje ni... no... centralistični sistem, pa... Hitro je sklical stanek, kajti sklenil je, da izruje ljuljko, ki se je zasedrila v njegovem podjetju. In uspelo mu je. Našel je krivca za ta nemir, slabo gospodarsko stanje in kopico drugih težav. Njegov sklep o kazni, s katero se kaznuje mravlja, je bil soglasno sprejet. Razjasnile so se vse govorice, črni mravlji sta se spravili in tudi drugi so se pomirili. Edinole rjava mravlja ni zinila ali morda ni mogla ziniti ničesar. Prejela je plačilo za svoje delo in spomnila se je še nočesa: Iskra, s katero zanetiš plamen, stori le to, da se opečeš sam.

— Moram iti — si je dopovedovala in je odšla. Bala se je mraza, ki jo bo objel, ko bo stopila ven. Sicer je bila vesela, da bo v gostilni v mestu vsaj na toplem. Njena soba je bila prava ledenica. Vso toploto električne peči so nenasitno vsrkavale vase hladne stene stoletne hiše. Že poleti se je bala bližajoče se zime in zdaj je bila tu.

Oster mráz je rezal do kosti, še bolj kot bolečina jo je bolelo nenehno opozarjanje želodca, da že dober čas ni ničesar zaužila. Spominjal pa jo je tudi na prazne police, kjer so nekoč vabile zaloge hrane. Pisalni stroj, ki ga je že pred leti dobila za darilo, je sameval, ker so bili njeni prsti v tem mrazu popolnoma otrpli.

Ni imela niti toliko volje, da bi to stanje spremenila. Videti je bilo, kot da je tudi njena volja oslabela v hladu in zimskem dolgočasju. Na gladini vode, ki si jo je prinesla iz vodnjaka, da bi si skuhalo kavo, se je že nabiral tenak led. Po polletnem brezupnem boju se je navadila gledati brezčutno naraščajoči kup zvezkov in knjig, ki so verjetno kot ona sama čakali na tople pomladne dni...

Čakala je na avtobus. Z žalostjo je pomislila na nekaj drobca v denarnici. Še petindvajseti ni bil! Če ne bi pričakovala še nekaj malega od instrukcij, bi bila zdaj upravičeno obupana nad svojim neprijetnim položajem.

Končno se je rdeča skatla le primajala. Bila je sobota in avtobus je bil vse prej kot prazen. Potniki, večinoma mladi ljudje, so bili videti nekam nervozni. Večina jih je v mislih že objemala kozarec, napolnjen s kakršnokoli barvno tekočino, nekateri pa morda dekle ali fanta. Čudno, niti mráz jim ni mogel pregnati, takih ali podobnih misli. Sama se mu je upirala, ker se je bala padca v resničnost, a si ga je vedno bolj želela.

Avtobus se je sunkoma ustavil. Izstopila je. Strmela je v odhajajoče postave, ki so se izgubljale v vse smeri. Imele so svoj cilj, a ona?

V tem trenutku si je želela le skodelico vročega čaja in nekaj prijateljskih besed.

Pogled se ji je ustavil na okusno aranžirani izložbi. Privlačile so jo lepo krojene obleke. Nekje v njej se je prebudil njen stari jaz. Vedno je želela biti lepo oblečena. Spomnila se je na dom in na dni, ki jih je preživela ob šivalnem stroju...

— Hej, Maca! Kako si? Že celo večnost te ni bilo videti!
— Ah, saj veš. Malo študija, malo pisanja, malo spanja... pa je konec dneva...

— O, ti si pa pridna! Kam pa rineš?
— Hm, ne vem. Kar tako se sprehajam...

— Po tem mrazu! Ti si se pa res spremenila. Pridi, povabim te na kavo! Greš?

Ko bi vedel, zakaj je sploh prišla v mesto! A bil je le kolega, ki ji je že mnogokrat pomagal. Ni smela zavrniti. Po stari navadi jo je prijel pod roko in zavila sta proti kavarni. Objel ju je topel val zraka. Veselo in z nasmehom ga je pogledala. Vrnil ji je pogled. Sedla sta v kot, na njuno staro mesto. Kolikokrat sta tu razpravljala o svojih problemih. Naročil je kavo.

— Veš, — je prekinil molk, — že dolgo sem nameraval k tebi. Zanima me, kakšna je kaj tvoja nova soba, za katero trdiš, da je odlična. Imaš peč?

— Ja, električno; kar zadostuje — je negotovo pristavila. — Pa ti, si še v študentskem?

— Ne, kje pa! Že ves mesec sem v neki sobi. Niti ni tako mrzla! Samo lastniki so zanič! Brez obiskov, brez obiskov...

— Saj res, spomnil si me! Kako je z Janjo?

Pogled mu je zdrsil v daljavo. Otožnost mu je preletela obraz.

— Ne hodiha več!
Nervozno je segel po cigareti. Tudi njej je ponudil, hvaležno ga je pogledala.

Zavladala je mučna tišina. Ozirala sta se po prostoru, kakor da se želita tako izogniti preostrim pogledom. Na nasprotni strani sta sedela fant in dekle. Zatočena v pogovor nista opazila natakara, ki je pristopil že kdove kolikokrat.

Pri sosednji mizi je samevalo svetlozase dekle. Najbrž je bila najstnica. Velike vprašujoče oči so odsotno zrle v brezciljno daljavo. Dogorevajoča cigareta na pepelniku in ohlajena kava sta pričala o njeni raztresenosti.

— Zanosila je!
Glas mu je zdrhtel. Začutila je, da bi se rad izpovedal in pripravljen mu je bila pomagati, olajšati izpoved.

— Saj ne more biti tako hudo. — Prijela ga je za roko.
— Izgubil sem glavo, ko mi je bila sporočila. Mislim sem, da si želi otroka. Ampak... svetoval sem ji, naj gre k zdravniku... Za trenutek je utihnil, kot da zbira besede, kot da išče novo moč.

— Saj, oba sva si želela otroka, samo ne tako hitro... In njemu stari! Katoliki pa taki, midva pa sva le ubogi študentski pari... prepovedali so ji, da bi se družila z mano. Pomisli, ostati je morala sama, sama s prepričanjem, da je ne maram, da sem jo oropal ljubezni...

Nehote se je spomnila na sebe. Tudi ona je bila v strahu, da bo dobila otroka. Danilo je bil tega tako vesel. Lahko bi ji dal vse, kar bi potrebovala... razočarala ga je ona. Ko je spoznal resnico... vsega je bilo konec. Šele tedaj se je zvedela strašne resnice, da si je ni želel, da si je želel le naslednika... Tedaj bi najraje umrla...

Misli na te trepeče trenutke so jo streznili. Sklenila je, da bo pomagala Janji.

— Šla bom k Janji!

Še bolj začudeno jo je pogledal.

— No, saj te nisem vabil zato na kavo... pisal sem ji, štiri pisma, pa odgovora ni bilo.

— Si ji rekel, da naj splavi?

— Ne! je zategnil. — Svetoval sem ji le, naj gre na pregled. Šele kasneje je izvedel oče... kaj se je potem zgodilo, ne vem... Zaposlil se bi, pa je Janja napačno razumela.

— Saj bo še dobro!

Težko je izgovorila te besede. Mar je niso razočarale?

Mora jima pomagati.

— Veš kaj, moral mi boš dati denar za avtobus. Suha sem.

— Dal ti ga bom, Maca, ti si prava kolegica.

— Kdaj pelje prvi avtobus?

— Morda čez pol ure, saj ne boš zamudil.

Vstala je. Pomagal ji je obleči plašč. Roke so mu rahlo trepetale. Nista čutila mraza, ko sta spet čakala na avtobus. Pogovarjala se nista. Slutila je, da mu je težko, ker mora pomagati njemu, ki je veljal nekoč kot trdna osebnost.

Preden je stopila v avtobus, ji je rekel:

— Reci ji, reci ji, naj pride, reci ji, da jo ljubim, naj pride — je še zaklical, ko je avtobus odpeljal.

V sebi je bila trdno odločena, da bo pomagala. Sama se ni točno vedela, kako, a že njen sklep je bil dovolj velika pripravljenost.

Ko je bila izstopila, je v svoji zagnanosti in želji, da pomaga, pozabila na mráz, ki ji je silil v nohte, in na ledenico, ki jo je čakala zvečer...

mi, otroci atomskega veka

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vrata sosednje sobe so se odprla. Fant, eden izmed onih, ki jih danes lahko srečaš ob vsaki uri in vsepovsod, je samo v spodnjih hlačkah naveličano zrl v Anito.

Slavko, mlad fotograf, je bil njena nova ljubezen.

Planil sem po stopnicah navzdol.

Vse to sem vedel. Irena mi je že prvi dan vse povedala. Zdaj sem spoznal, da je zamočala o najini nekdanji zvezi. Pomislil sem na njene dolge, svetle lase, ki so kot slap padali po hrbtu; nehoti sem se moral nasmehnuti. Sam nisem vedel, ali njej ali njeni naivnosti, iluzijam, ki se bodo morda razblinile v strašen nič.

Nisem slutil, da se bo moja misel tako hitro izpolnila.

— Se nisi odgovoril! me je spomnila Milena.

— Sem, a ne bo prišla — sem ravnodušno odgovoril.

— Si pričakoval, da te bo sprejela z odprtimi rokami, je zadel Igor. — O, seveda jih sprejema... samo take, ki ji dajo kaj več kot to, da se izprazni. Ga poznaš?

Iz Igorjevega prizvoka nisem mogel razbrati, ali misli resno ali pa govori le tjavdan. Besede, čeprav odkrite, so me prizadele.

— Torej si vedel? sem siknil.

Prikimal je. Moj pogled je begal z obraza na obraz. Ustavil se je na Ireno. Umaknila je pogled. To je potrdilo moj sum, da mi nekaj prikrivajo, da vedo več, kot sem si lahko zamišljal.

Razgovor o Aniti je legel na nas kot mora. Helena je strmela v svoj kozarec ore, Milena pa je gledala k sosednji mizi, kjer je nekaj mladoletnikov, dolglasih in neobritih, skušalo s svojim vedenjem opozoriti nase. K sreči se je prav tedaj vrnil Dane in me seznanil z rjavolasko. Sklenil sem, da bom o Aniti govoril z Ireno. Seveda kasneje.

Prijazno sem stisnil roko Danetovi novi „muhi“, kot mi je s strani pošepnil Igor, in si jo neopazno ogledoval. Moral sem biti kar precej nespreten ali pa v svoji zamišljenosti nisem dovolj prikril svojega početja. Sonja, kot jo je predstavil Dane, je opazila moje veliko občudovanje in mi je poslala več svetlih pogledov. Iz njenih črnih zenic je žarela samozavest.

Oglasila se je neka osladna melodija. Dane je s Sonjo spet vstal. Tudi z Ireno sva vstala in odšla na plesišče. Plesala sva molče. Irena mi je rahlo naslonila glavo na rame. Zdaj je bil primeren trenutek za najin razgovor.

— Irena, kaj se je zgodilo z Anito?

Pogledala me je, ni takoj odgovorila.

— Bil si pri njej. Sam si se lahko prepiral.

To niso bile njene besede. Dobro sem poznal Ireno, predvsem pa njeno odkritost. Izmikala se je. Pomislil sem na fanta, ki sem ga videl pri Aniti.

— To ni edini vzrok, da se je odtujila svojemu krogu — sem spet poizkušal.

— Morda res ne — je tiho dejala. — Giblje pa se v krogu, ki mi je tuj. — Spet so se zastrmele vame njene oči. Najina pogleda sta se ujela.

— Spremenila se je po tvojem odhodu.

(Nadaljevanje prihodnjic)

oda zemlji

V somraku sivih vlažnih pradednih megla se je rodila lobanjasta zemlja med zvezdami slutil sem njen človeški začetek, ko sem posedal ob ognju, ob zahajajoči kepici domačega sonca.

Ko sem se spominjal in spominjal podoben padlemu oznanjevalcu, sam sem sedel na jedrnatih obrobjih na pobočjih, na morskih gladinah med sencami, med sivimi sencami, sem iskal vonj divjih kostanjev, svet slepe slepe noči velika trobelika je razcvetela in odevetla v meni koreniti strup. Izgubil sem korenine sedaj še plavam po zraku in ko je cvetelo nežno cvetje na oknih na ženskih prsih ali v notranjosti blaznih hiš, nisem razmišljal o smrtnem gnusu o smislu življenja, čutil sem železno srce brez utripa med prsti med zoglelenimi pogledi in pepel na sencih z nestanovitno žalostinko časa.

Slutil sem gibanje vej, samomorilskih in mrljskih lesk, sredi listja se prepeva na dolgem pečlju cvet črno modra jagoda ali volčja jagoda divji zidovi se podirajo sami od sebe v večerajšnjih glumaških sanjah. Mrtvi golobi zletijo v črnih oblekah v črni zrak odvrženi v žalovanje za hišami za parki, za vsemi mesti in za vsemi živimi so korakali mrtvi bratje s pesmijo na suhih ustih pod slepim a mrkim nebom so spale štiri krone iz krvi iz moje in tvoje žive krvi pod vzdihujočimi domovi so kričali otroci drobni kolibriji uničenje je tkalo z drobnimi ročicami smrt...

PRVOBITNO in NESPOZNAVNO

v preproščini in tabuju in spolnosti tisoč koščic na tilniku tisoč neresničnih morij v očeh v slepoti in v prividih tisoč drznih radosti nam ponuja zemlja.

Odpi se zemlja zavevati in s tisočimi otroškimi brezvernimi mrljskimi usteci!

Naj poslednji in prvi človekov padec, prvo učlovečenje izgine v enem samem prividu! Naj se tudi moja pesem, to nebo nad razburjeno ilovico, ta galeb nad morjem, ta vonj, sluh, okus, vid in tip naj se torej zbudijo novi prostori v večnem večnem neiztrohnjenem pljuskanju in minevanju!

Naj oznanjevalci preženejo sončar, s sončnim pegastim vulkanom. Kajti vprašujem kje bomo hranili zemljo, kje bomo dogoreli v senčno lavo v katerem tujstvu se bo senčna zemlja prelevila

v naše poslednje zveličanje, v svetlo ODREŠITEV?

(Ciklus: GLOBOKA ZEMLJA)

zakleti stolp

Šnejem se z blestečim netopirskim glasom v molčečem stolpu, z velikimi očmi od trpljenja od prividov otipam starodavno zakramentno rožo, da bi se dvignil kvišku, k tisti izbrušeni praluči, ki zasije komaj v senci, okameneli svetovi, ki so zaspali pred milijoni let ali pred enim samim trenutkom, črke iz dolgega hebrejskega srebra, ki ležejo po molčečem zidu, ali večerno drsenje sonca ob jutrišnjem vzhodu, še in še tipam skozi motno temo, da bi odkril razsežno otožnost hladni meči rok, hladni meči rok sekajo prste, sekajo prste medtem kričim v vetru, kličem med travo, da bi se prebudile mrljske ustnice v večnem spanju: vlačim se od zidu do zidu, zakleti KENTAVER, s toplimi ustnicami sesljam jetniške cvetoče, bele zidove in spominjam se koščene smrti, narisane s kredo:

vresčim, zapuščen in oddaljen, od bližnjih svetov, poslušam oddaljujoče grgranje ali orgle, kdo bi vedel v noč, pod mano šumijo reke mrtvičenega naplavljenega, usahlega OTROŠTVA v baročen slogu, zvezde in duše se pretakajo po sevajočem nebu, kontrapunkti si sledijo iz žalostinke, iz otožnosti v muko, slišim samo svoj nori smeh, svoje zobe, svoj krik, ki predre nevidne pajčevine, ki predre nevidne pajčevine s hladnimi meči rok, čutim kako kaplja vlaga, šepetaje s spominskim spominjanjem gorim v mrzlici brez sonca, v brezno brez sence, rad bi, odletel

prikljen sem v izrezljane cvetove na leženi samoti, ljudje in psi odhajajo pijani in srečni nekje po ulici v slepoto, črni denar sije na sajastem orožju, tisoč žuželk napada človeka, črni vonj po prahu se je prelomil kot veja črni vonj po zažgani koži, mrtvi cvetovi narahlo vzvalovijo na otroških ustih, nekje v obrisu se ospejo:

dan je enako dolg kakor noč, ure so strmele ob urah, gibljivost je pozabila na čudenje, to je vhod v KENTAVROVE DVORCE, to je tisto strašno in pričujoče v odrešitvi, netopirji se spreletavajo med vijoličasto orgelsko zadušnico, nekateri prihajajo s prihajem na rokah in z velikimi očmi od trpljenja kot zlate duše, kot stekleni drobci kot v smrtnih krčih, vizijska bitja z raztrganimi oblačili, skoznje gleda koža, kosti in starodavno meso, vsi gredo skozi počasni ritem mimo, vsi pobožno šepetajo, zato je in tiho kličejo, kar bo ostalo v miru, jačem in v tišinskem prostoru, nekje v vsemirju, in moji nemogoči rdeči uničujoči živalski kriki v duhu samotnega stolpa v eni sami muki, ki teži za preobrazbo, v koliko tisočletjih sem se spreminjal v netopirskega kentavra? Koliko morja sem preletel s srečnimi, vulkanskimi platnenimi krili in vendar obešen, skrhani, zrahljani zapuščen na sterilnem zidu...

Koliko vzvišenega upanja sem zavrgel z glasovi, koliko mrtvoudne megle je šlo in zasto izza oglatih sanj?

V zrcalih v hladnem srcu zenic, v modrem očičenju, ker upijo kamnite glave, tam, prav tam, vodijo stopnice k podzavesti in k stolpu. Sence drvi ob temeljih in jočejo, nekaj prebujenega se prikaže na visokem obzorju. Kje?

Na visokem obzorju? Ali nekje na dnu zenic?

leon senger

iz naše sredine

Pesnika in publicista VLADIMIRA GAJŠKA ni potrebno posebej predstavljati. Njegovo ime je že mnogo let znano mariborskemu in slovenskemu kulturnemu krogu ter ostali javnosti. Je plodovit pesniški ustvarjalec, ki zajema iz svoje sredine, se vanjo potaplja in znova vrača, obogaten in oplemeniten z novimi spoznanji. Zato se pravzaprav ne smemo čuditi, če je njegova umetniško pojoča duša izlila svojo pesem v novo zbirko poezije, ki jo je izdala Založba Obzorja v Mariboru.

Tej knjigi, DALJNIM TEZIŠČEM, njegovi pesniški sili in umetnosti, ki diha iz poezije, smo namenili to stran, ki bo odslej namenjena znanim velikanom duha – tistim, ki žive v naši sredini in našem času.

Foto: M. JAPELJ

vsakdanja borba

Zapuščen in osamljen v poznem jutru, da bi ugotovil usodo nekoga boljšega dne, zapuščen in zasmehovan se je dvignil večerajnji Pegam, da bi ubil Lambergarja.

Na njegovih ustnicah, na njegovih ramenih sedijo krokarji z neznanim imenom, in z Edgarjem Allanom Poejem, svinčeni psi mežikajo kulturni politiki in nobena svinčenka ne doseže njihovih položajev.

Pesem je le zatočišče zasmehovanih in trpečih, kjer nima nobena organizacija svojih opozicij in formularjev.

In razum, ki so ga pregnali s spolnimi odnosi na notranjih robovih oblek, ta razum, oškropljen s stenami in z zlobno smrtjo ali naj verjamem da so bolečine drugih moje bolečine, ali naj verjamem da so moje bolečine tudi v drugih svetlobnih srečih v drugih svetlobnih letih.

Dvignil se je Pegam, padel je Lambergar, sramota je vsakdanji kruh množic, ki opazujejo njuno maščevanje.

Njuno maščevanje, hudiča ima Pegam dva, premagal bodeč ti oba, le glej da te ne zapelja! Ponos slovenska zemlja, vse skupaj na zlomljenem bajonetu, ponižanje o blazno besnenje.

Kdo naj verjame v njihov govor, v pripoved zasmehovanih ustnic, upori negovane mišje roke, zaprte v brezčasje in med klasične ideje! Vsakodnevna sumničenja, da bi ubili naše očasne votline, je njemu pravo glavo vzela, pa hitro njo na jela vjel, ves Dunaj je tega vesel.

In vseeno izzivanje s krokarji in zaprašeni pogodbami, vseeno prerokujejo o jutrišnjem boljšem kruhu, o novi zemlji. Ki bo rojena med žlezami, med železom dišijo žleze po medu.

oponašajoči ptiči bruhajo nemške zloge, kajti ves Dunaj je tega vesel, kajti ves Dunaj je tega vesel!

(Iz Spomina na mrtvega prijatelja)

slutil sem da se je nekaj...

Slutil sem, da se je nekaj zgodilo, v rakastem večeru z bikoborbami z zelenimi ali sivimi žolnami – jezik je tenak in oblepljen s kaveljci –

z udomačenimi lobanjskimi kostmi, z jagodami bele omele, vsi so obupno kričali v dostojevskovskem obupu in v božjasti. Takrat sem mislil na možgane in na trnova gnezda na preseku prepone besnel sem pod umazanimi ihtavim, norim prostorom, klet sem konec sveta v prerokovanju z novimi zastavami z novim pepelom, videl sem sinjo neizpremenjeno deželo, mojo ali tvojo deželo z opranim perilom na belih žicah, kako je motno dišalo – reka je lizala svojo smrtonosno utopljeno železno pot nekdo je podiral hišo za hišo v znak pepelastega maščevanja, med drevjem med sadovnjaki in obešenci čebljajo velike sinice ubijejo glavo manjših in izključuje stožične možgane, takšen je njihov zakon takšen je njihov edini zakon.

Ničesar nisem zahteval nobenega zveličanja nobenega obupa trnja nobene krone nisem vsesal na mojo črno glavo obrobjeno z žilami klical sem zateglim civiliziranim glasom skozi popoldneve, klical sem skozi detektivske strojne oljate večere, klical sem skozi radioaktivni mesec po vseh belih cinkastih pobočjih klical sem med tišinami in med zamolklimi ognjenimi sinicami.

Pridite in pogledajte čudeže prislusnite valujočim širokim spevom tisoč neuporabnih stvari še prepeva v strašnem večernem jarku

tisoč žoln dolbe zrnje po našem mesu vsi iščejo naše listnato živčevje pridite vsi nasmejani in bolni, odšli bomo iz tisočletnih sumerskih gilgameševih ulic, pridite vsi v rakastem ozračju pridite vam pravim, ne skrivajte se v invalidskih vozičkih, ki drviijo na dnu globoke reke proti smrti.

(Ciklus: HVALNICE)

hrustančna blodišča peljejo

Hrustančna blodišča peljejo v podzemlje tri koščice slonijo na bobnih, na plemenskih bobnih udarjajo na drugem koncu po mahasti opni

razlaga vodič vsi odhajajo v katakombe s škafkami zlata

vsil s konjskimi repi in ledvenimi vretenci, vsi v neznošnem besu, vsi ki izžigamo kačje rane.

Vsi ki sovražimo povprečnost in zastavonoše, vsi z brezovimi sajami in brezovim oljem

vsil ki smo metuljasto okrasili papirnate ploščice, nič novega pod soncem,

a vedno novi nič na morju.

Tipalni živci skačejo po civilizaciji in po okostih kornjač, stebričaste kosti se vračajo v srčne prekate,

tako počasi dihamo, pod zlatim nebom, pod zlatim nebom?

Trek in rebra plavajo po samotni nekateri kričijo s kačjimi jeziki, nekateri se plazijo in ležejo jajca,

v vroči pesek, takšen je labirint, kjer med kožnimi gubami in yratnimi vretenci utrdi starost,

vodič leze naprej kot sedmopikčasta polonca, nenehoma si obira uši in grize nitaste alge.

Prijatelji zapuščajo svoje domove z bedastimi tipalnicami, se vrstijo v prostoru,

to je nesmisel, tema pada na naša vretena.

In v tisočletih zvokih, ozvanjata plesa in pripoved,

o mrzla in strnjena kri! O suličaste roke,

pleme se vrača z lova, v grobišča in vozlišča!

Nekateri padejo padejo padejo, vodič se smeji z medeno lobanjo,

gremo dalje! Gremo dalje!

Za slušnim živcem počiva zamolkla GLUHOTA!

(Iz cikla: TOŽBE)

Izbral in uredil Leon Senger

UREDNIŠTVO OBRAZOV RAZPISUJE

TRI NAGRADE za najbolj uspel sestavek (črtico, basen, humoresko, pesem, noveleto itd.):

1. nagrada: 300 din,
2. nagrada: 200 din,
3. nagrada: 100 din.

Sestavek naj obsega najmanj tri tipkane strani in največ pet do šest tipkanih strani. Svoje sestavke pošljite do vključno 30. decembra 1971.

Na kuverto pripišite: Za nagradni razpis.

Vsi sestavki tudi tisti, ki ne bodo prejeli nagrad, a jih bo žirija ugodno ocenila, bodo objavljeni v Obrazih.

UREDNIŠTVO